

Model

Voor een transparante en effectieve rechtenclearing in de waardeketen van productie en distributie van audiovisuele mediadiensten

Dit document is het resultaat van overleg tussen een aantal (vertegenwoordigers van) omroepen, distributeurs en producenten uit de audiovisuele industrie die streven naar een transparante en effectieve rechtenclearing in de waardeketen van de productie en distributie van audiovisuele mediadiensten.

De betrokken partijen aan de omroepkant zijn: MTV, NPO, RTL Nederland, SBS, The FrontDoor, Het Gesprek en VCR;

aan de distributiekant: CAIW, Canal Digitaal, KPN, NLKkabel, Tele 2, UPC Nederland en Ziggo;

aan de kant van de producenten: OTP, NVS, Endemol en Palm Plus.

Inleiding

Het auteursrecht kent een krachtig middel om te voorkomen dat een werk verveelvoudigd en/of (opnieuw) openbaar gemaakt wordt: het absolute verbodsrecht. Dit recht is meestal door de rechthebbenden (de makers) overgedragen of in beheer gegeven aan collectieve beheersorganisaties (CBO's). Deze organisaties hebben daardoor een machtige positie weten te realiseren op de mediamarkt: zonder hun medewerking zijn geen innovatieve ontwikkelingen mogelijk. Gebrek aan transparantie in de uitvoering van auteursrechten, zo constateert het Innovatieplatform (zie rapport september 2005, "Creativiteit, de gewichtsloze brandstof van de economie"), is een obstakel voor de ontwikkeling van nieuwe businessmodellen. De CBO's hebben nog onvoldoende oog voor het feit dat de makers op termijn groot belang hebben bij innovatieve mediadiensten. Elke nieuwe openbaarmaking leidt tot discussies en onvoldoende onderbouwde claims van de CBO's. Dit belemmert de creatieve sector in hoge mate en brengt de exportpositie van Nederland als vooraanstaande markt voor de ontwikkeling van nieuwe content en techniek in gevaar. Zo blijft bijvoorbeeld een rijkdom aan media-archieven, belangrijk onderdeel van ons cultureel erfgoed, liggen.

Knelpunten

Over het functioneren van de collectieve beheersorganisaties bestaat brede maatschappelijke irritatie zo constateert het rapport Auteursrechten, van 17 juni 2009 (zoals herzien op 7 juli 2009), van de werkgroep Gerkens in de Tweede Kamer. Ook uit onderzoek door VNO/NCW/ MKB Nederland bleek dat er in het bedrijfsleven veel irritatie is over de wijze waarop de CBO's het auteursrecht uitoefenen. De wetgever reageert hierop door het toezicht op de collectieve beheersorganisaties te verscherpen .

Daarnaast is door het Ministerie van EZ een gezamenlijke commissie van bedrijfsleven en de koepelorganisatie van collectieve beheersorganisaties (VOIC®E) in het leven geroepen om de administratieve problemen die de collectieve beheersorganisaties veroorzaken in het bedrijfsleven aan te pakken, de Commissie Pastors.

Dit initiatief, hoe toe te juichen ook, lost het probleem van de creatieve industrie niet op. In deze sector zijn niet de administratieve lasten het hoofdprobleem, maar de vele afspraken die met de verschillende rechtenorganisaties (schrijvers, componisten, acteurs, regisseurs, e.a., allemaal georganiseerd in aparte collectieve beheersorganisaties) gemaakt moeten worden om een film, televisie- en internetproductie (opnieuw) openbaar te maken. De cumulatie van rechten, verschillende rechtenorganisaties die ieder slechts een deel van de te clearen rechten per mediaproduct vertegenwoordigen, dubbele overdrachten en onduidelijke mandaten belemmeren nieuwe initiatieven. Omdat een aantal CBO's sinds kort zich ook de primaire uitzendrechten heeft laten overdragen, kan op korte termijn een uitzendprobleem ontstaan omdat de producenten wel een programma kunnen leveren aan de omroepen maar deze laatste dat niet kunnen uitzenden zonder overleg met meerdere CBO's per programma.

Oplossingsrichting

Wij, de Nederlandse audiovisuele producenten, de publieke en commerciële omroepen en de distributeurs van mediadiensten (kabel, ether, satelliet en telecom), hebben een overleg gevormd. Doel is de makers, al dan niet vertegenwoordigd door de collectieve beheersorganisaties, actief te betrekken bij nieuwe mediaontwikkelingen, de onderhandelingen te brengen op de plek waar alle betrokkenen kunnen overzien welke rechten geregeld moeten worden en de geldstromen dusdanig te herstructureren dat de inningskosten kunnen worden geminimaliseerd en de repartitie aan de rechthebbenden vereenvoudigd, aanmerkelijk vergroot en versneld kan worden, waardoor de inkomsten van de makers aanmerkelijk kunnen

stijgen. Het gehele systeem van heffing en uitkering wordt transparant gemaakt waardoor het maatschappelijk draagvlak voor het betalen van rechten kan en zal worden hersteld.

Door innovatie zullen nieuwe mediadiensten worden ontwikkeld met legale download- en on-demand-modellen op interactieve platformen waardoor consumenten op eenvoudige en legale wijze toegang tot content kunnen krijgen en piraterij beter kan worden bestreden.

De betalende partijen in de mediasector (distributeurs¹, omroepen en producenten) zeggen toe dat de huidige omvang van het totale bedrag dat aan rechten wordt betaald niet verkleind zal worden ondanks een recente uitspraak van de rechter (NORMA/NLKabel) waardoor minimaal een van de twee grootste geldstromen (de vergoeding voor retransmissie) ter discussie staat. De voorwaarde die de partijen stellen is, dat de grondslagen helder moeten zijn, dat er transparantie ontstaat over alle geldstromen en dat er vooraf afspraken kunnen worden gemaakt over het gebruik van de producties in het kader van de ontwikkeling van nieuwe media.

Daarnaast bieden genoemde partijen een oplossing voor de steeds complexer wordende juridische vraagstukken in het auteursrecht: wanneer is sprake van openbaarmaking en wie is daarvoor verantwoordelijk? Wij stellen voor dat de rechten bij de bron geregeld worden en dat overdracht van het mediaproduct aan de volgende laag in de waardeketen van productie en distributie van audiovisuele mediadiensten met volledig geclearde rechten plaatsvindt waarbij vooraf duidelijk is wie betaald, op grond waarvan en hoeveel. Openbaarmaking wordt een ketenverantwoordelijkheid waardoor ellenlange juridische discussies en strijd en veel kosten over wie moet betalen en hoeveel kan worden voorkomen.

Onze benadering biedt de collectieve beheersorganisaties de kans hun huidige gedrag te veranderen in een (pro)actieve houding ten gunste van degenen wier belangen zij vertegenwoordigen: de makers en de uitvoerenden.

Niet alle collectieve beheersorganisaties hebben op dit moment evenveel belang bij de maatschappelijk gewenste transparantie en normstelling voor grondslag, omvang heffing en snelle uitbetaling van de repartitiegelden tegen zo laag mogelijke kosten. Om die belangentegenstelling te overbruggen zal overleg moeten plaatsvinden tussen de collectieve beheersorganisaties, de producenten, omroepen en distributeurs, eventueel onder leiding van

¹ Voorzover de door hen betaalde vergoedingen zijn gerelateerd aan producties die worden uitgezonden door specifiek op het Nederlandse publiek gerichte omroepen.

een onafhankelijke voorzitter, om maatregelen te formuleren om bovengenoemde doelen te bereiken.

Het is gewenst dat de overheid dit initiatief faciliteert en daar waar nodig participeert en eventueel intervenueert om duidelijk te maken dat ook zij vindt dat het anders moet.

De bij de opstelling van dit stuk betrokken partijen stellen een ingrijpende herstructurering voor van de wijze waarop de rechten worden geregeld, met behoud van het wezen van het auteursrecht dat voorziet in een beschermde positie van de maker en een voorname plaats voor CBO's. In hoofdlijnen komt deze herstructurering op het volgende neer:

- Voor Nederlandse producties komt een logischer en transparanter model waarbij de meest gereede partij in de waardeketen, namelijk de producent, aan de voorkant de rechten regelt met de individuele rechthebbenden en indien dat niet anders kan, met collectieve beheersorganisaties.
- Reeds beschikbare gelden voor Nederlandse producties voor bestaand gebruik blijven beschikbaar (zij het anders gealloceerd).
- De inning- en repartitiekosten worden beperkt tot het minimum waardoor de inkomsten voor de makers kunnen stijgen.
- De vergoedingen voor de rechten door de gehele waardeketen worden transparant en komen terecht bij de makers die daadwerkelijk aan een bepaalde productie hebben meegewerkt.
- De verdeling van de rechteninkomsten kan door een beperkt aantal loketten plaatsvinden op basis van transparante normen.
- Met dubbele overdracht van rechten samenhangende dubbele betalingen worden voorkomen.
- Bij voorbaat staat vast dat makers inkomsten verwerven uit nieuwe openbaarmakingen zodra die nieuwe omzet genereren.

- Er hoeft niet over elke nieuwe vorm van openbaarmaking opnieuw te worden onderhandeld met collectieve beheersorganisaties.
- Er behoeven veel minder onderhandelingen gevoerd te worden zodat met veel minder transacties kan worden volstaan (wat op zich al tot kostenbesparingen zal leiden).
- Ingewikkelde juridische discussies over wie openbaar maakt worden irrelevant omdat alle partijen de ketenverantwoordelijkheid voor openbaarmaking accepteren.
- Innovatie krijgt een kans waardoor legale nieuwe verdienmodellen ontstaan en maatschappelijk draagvlak ontstaat om piraterij te bestrijden.
- Media-archieven kunnen beter worden ontsloten voor verrijking en hergebruik van content, niet alleen om het cultureel erfgoed ter beschikking te stellen aan een groot publiek maar ook om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen.

Vervolgstappen

Wij zijn van plan op korte termijn de huidige geldstromen in kaart te laten brengen door een onafhankelijke derde die op vertrouwelijke basis bij de producenten, omroepen en distributeurs zal navragen hoe hoog de vergoedingen zijn die zij betalen voor auteurs- en nabuurrechten, waarvoor zij precies betalen en hoeveel zij terugontvangen uit repartitie. Op basis van deze verzamelde gegevens kan worden vastgesteld hoe de geldstromen in de keten lopen en om hoeveel het in totaal gaat.

Het overheidsbeleid kan deze herstructurering mede mogelijk te maken door het scheppen van randvoorwaarden. Partijen geven er de voorkeur aan onderling naar oplossingen te zoeken. De overheid kan waar nodig actief optreden voor het opruimen van obstakels die de geschetste ontwikkelingen in de weg staan. Dit kan door aanpassing van het wetsvoorstel tot versterking van het toezicht op het collectief beheer, dat reeds bij de Tweede Kamer aanhangig is, en/of van andere onderdelen van de regelgeving die betrekking heeft op de exploitatie van auteurs- en naburige rechten als ook door faciliterend optreden in genoemd proces.

Hilversum, 12 oktober 2009
